

कारले Bitter gourd

लागवड संपूर्ण माहिती

www.growmizepvtltd.co.in

कारले पिकाचा परिचय

पिकाचे नाव:

मराठी: कारले

हिंदी: करेला

इंग्रजी: Bitter Gourd

शास्त्रीय नाव:

Momordica charantia

कुटुंब:

Cucurbitaceae

पिकाचे वैशिष्ट्ये

- वेलवर्गीय (climber) भाजीपाला पिक
- फळे कडू चवीची पण पौष्टिक
- नर व मादी फुले वेगवेगळी असतात
- जलद वाढणारे पिक
- मांडव/जाळी आवश्यक

लागवडीचे क्षेत्र

- संपूर्ण भारतात लागवड
- महाराष्ट्रात मोठ्या प्रमाणावर घेतले जाते

उपयोग

- भाजी म्हणून
- औषधी उपयोग (Diabetes control)
- juice व आयुर्वेदिक उपयोग

पिकाचे महत्त्व

- कमी कालावधीत उत्पादन
- वर्षभर मागणी
- चांगला नफा मिळतो
- आरोग्यासाठी फायदेशीर

1. खरीप हंगाम

- लागवड: जून – जुलै
- पावसाळी पिक
- सर्वात जास्त लागवड या हंगामात होते

2. रब्बी हंगाम

- लागवड: जानेवारी – फेब्रुवारी
- कमी प्रमाणात लागवड

.उन्हाळी (जायद) हंगाम

- लागवड: फेब्रुवारी – मार्च
- सिंचन सुविधा असल्यास योग्य

लागवडीचे हंगाम
(Season)

1. Pusa Do Mausami

- ☛ दोनही हंगामासाठी योग्य
- ☛ मध्यम लांबीची फळे
- ☛ चांगले उत्पादन

2. Pusa Vishesh

- ☛ लवकर येणारी जात
- ☛ गडद हिरवी फळे
- ☛ जास्त उत्पादन

3. Arka Harit

- ☛ सरळ आणि आकर्षक फळ
- ☛ बाजारात मागणी जास्त
- ☛ रोगप्रतिकारक

4. Arka Jyoti

- ☛ मध्यम आकाराची फळे
- ☛ चांगली गुणवत्ता
- ☛ स्थिर उत्पादन

5 Hybrid (संकरित जाती)

उदा: Priya, Kaveri Hybrid

- ☛ जास्त उत्पादन
- ☛ एकसारखी फळे
- ☛ market ला suitable

कारले पिकाच्या प्रमुख जाती

कारले पिकात योग्य अंतर

साधारण अंतर:

ओळ ते ओळ (Row spacing):

1.5 ते 2 मीटर

रोप ते रोप (Plant spacing):

60 ते 90 सेमी

पद्धतीनुसार अंतर

1. मांडव / जाळी पद्धत (Trellis System)

✓ ओळ ते ओळ: 2 मीटर

✓ रोप ते रोप: 60–75 सेमी

ही best पद्धत आहे

उत्पादन जास्त मिळते

2. जमीन पसरवून (Flat Bed)

✓ ओळ ते ओळ: 1.5 मीटर

✓ रोप ते रोप: 75–90 सेमी

उत्पादन थोडं कमी

पाणी व्यवस्थापनाचे मुख्य मुद्दे

1. जमिनीचा प्रकार ओळखणे

- हलकी जमीन (वालुकामय) → वारंवार पाणी द्यावे
- मध्यम जमीन → ठराविक अंतराने पाणी
- भारी जमीन (काळी) → कमी वेळा पण जास्त प्रमाणात

2. पिकाच्या वाढीच्या अवस्थेनुसार पाणी

- लागवडीनंतर → हलके पाणी (मुळांची वाढ)
- वाढीच्या अवस्थेत → नियमित पाणी
- फुलोरा/फळधारणा → सर्वात महत्त्वाचा काळ (पाणी कमी पडू नये)

3. हवामानानुसार पाणी

- उन्हाळ्यात → जास्त पाणी
- पावसाळ्यात → गरजेनुसार कमी
- थंडीत → कमी पाणी

4. पाणी देण्याच्या पद्धती

ठिबक सिंचन (Drip) → पाणी बचत + जास्त उत्पादन
तुषार सिंचन (Sprinkler) → सर्व पिकांसाठी उपयोगी
पारंपरिक पद्धत → जास्त पाणी खर्च

5. योग्य वेळ

सकाळी लवकर किंवा संध्याकाळी पाणी द्यावे
दुपारी पाणी देणे टाळावे

6. पाणी साचू देऊ नका

पाण्याचा निचरा (drainage) चांगला असावा
पाणी साचल्यास मुळे कुजतात

7. मल्लिंगचा वापर

प्लास्टिक/सेंट्रिय आच्छादन → पाणी टिकून राहते
तण कमी होतात

पिकातील खत व्यवस्थापन

खत व्यवस्थापनाचे मुख्य मुद्दे:

1. माती परीक्षण (Soil Testing)

मातीतील अन्नद्रव्ये (NPK, सूक्ष्म अन्नद्रव्ये) समजतात त्यानुसार खताचे योग्य प्रमाण ठरवता येते

2. मूलभूत खत (Basal Dose)

लागवडीवेळी दिले जाते

उदा. शेणखत, कंपोस्ट, SSP, MOP

मुळांच्या वाढीस मदत

3. वरखत (Top Dressing)

पिक वाढीच्या अवस्थेत दिले जाते

उदा. युरिया (Nitrogen)

वाढ आणि हिरवळ वाढते

4. पिकाच्या अवस्थेनुसार खत
सुरुवातीला → नायट्रोजन (N)
वाढीच्या काळात → NPK संतुलन
फुलोरा/फळधारणा → फॉस्फरस (P) + पोटॅश (K)

5. सूक्ष्म अन्नद्रव्ये (Micronutrients)
झिंक (Zn), बोरॉन (B), आयर्न (Fe)
कमतरता असल्यास फवारणी करावी

6. खत देण्याच्या पद्धती
मातीमधून (Soil application)
ठिबकद्वारे (Fertigation)
फवारणी (Foliar spray)

7. सेंद्रिय खतांचा वापर
शेणखत, वर्मी कंपोस्ट, बायोफर्टिलायझर
मातीची गुणवत्ता सुधारते

8. योग्य प्रमाण आणि वेळ
जास्त खत → पिकाला नुकसान
कमी खत → उत्पादन कमी
संतुलन खूप महत्त्वाचे

1. भुरी रोग (Powdery Mildew)

लक्षणे:

- पानांवर पांढऱ्या पावडरसारखा थर
- पाने वाळतात व गळतात

2. डाऊनी मिल्ड्यू (Downy Mildew)

लक्षणे:

- पानांच्या वर पिवळे डाग
- खाली करड्या बुरशीचा थर

3. मोजॅक रोग (Mosaic Virus)

लक्षणे:

- पानांवर हिरवे-पिवळे ठिपके
- पाने आकसतात, वाढ कमी होते

पिकातील प्रमुख रोग व
त्यांचे व्यवस्थापन

4. फळ सड (Fruit Rot)

लक्षणः

- फळांवर काळे/तपकिरी डाग
- फळ सडते

5. मुळकूज (Root Rot)

लक्षणः

- मुळे कुजतात
- झाड कोमेजते

6. अँथ्रॅक्नोज (Anthracnose)

लक्षणः

- पानांवर व फळांवर काळे खोल डाग
- फळ खराब होते

व्यवस्थापन

प्रतिबंधात्मक उपाय :- Fungi + डोस (Dose): 1 ग्रॅम / लिटर पाणी , N-45 Fungicide 1 MI / लिटर पाणी

पिकातील किडी व त्यांचे व्यवस्थापन

1. फळमाशी (Fruit Fly)

लक्षणे:

- फळांवर छोटे छिद्र दिसतात
- आतून फळ सडते व खराब होते

व्यवस्थापन:

- Attack Plus 1 ml / Litter
- संक्रमित फळे गोळा करून नष्ट करा
- मिथाइल यूजेनॉल ट्रॅप (pheromone traps) लावा
- नीम अर्क (5%) फवारणी करा
- गरज पडल्यास स्पिनोसॅड किंवा मॅलाथिऑन फवारणी

2. मावा (Aphids)

लक्षणः

- पानांवर चिकट द्रव (honeydew)
- पाने पिवळी पडून वाकडी होतात

व्यवस्थापनः

- Attack Plus 1 ml / Litter
- Ladybird beetle सारखे उपयुक्त कीटक जतन करा
- नीम तेल (Neem oil) फवारणी
- इमिडाक्लोप्रिड सारखी औषधे नियंत्रित प्रमाणात वापरा

3. पांढरी माशी (Whitefly)

लक्षणः

- पानांच्या खालच्या बाजूस पांढरे कीटक
- पानं पिवळी होऊन सुकतात

व्यवस्थापनः

- Attack Plus 1 ml / Litter
- पिवळे स्टिकी ट्रॅप वापरा
- नीम अर्क फवारणी
- थायामेथॉक्साम वापर

4. तुडतुडे (Leaf Hopper)

लक्षणः

- पानांच्या कडांवर पिवळेपणा
- वाढ खुंटते

व्यवस्थापनः

- Koro 100 :- 1 ml / Litter
- रोगग्रस्त पाने काढून टाका
- नीम तेल किंवा अॅसेटामिप्रिड फवारणी

5. लाल कोळी (Red Spider Mite)

लक्षणः

- पानांवर जाळी दिसते
- पानं तपकिरी व कोरडी होतात

व्यवस्थापनः

- पाण्याचा फवारा देऊन आर्द्रता वाढवा
- डायकोफॉल किंवा प्रोपरगाइट फवारणी

CROP SCHEDULE (कारले)

आठवडा	टप्पा	Biostimulant	उद्देश
1-2	उगवण	Rootzone + Fulgrow	मुळ वाढ, पोषण शोषण
3-4	सुरुवातीची वाढ	Speed Plus	झाडाची ताकद वाढ
5-6	वेल वाढ	Growgel + Fulgrow	शाखा वाढ
7-8	फुलोरा	GrowBahar + Micronutrients	फुलधारणा सुधार
9-10	फळधारणा	13:00:45	फळ सेटिंग व वाढ
11+	तोडणी	00:00:50 + Micronutrients	उत्पादन वाढ आणि टिकाऊपणा

Harvesting Stage तोडणी टप्पा

कारले – Harvesting Stage

योग्य पक्वतेची लक्षणे:

फळ गडद हिरवे, चमकदार असते.

फळ टणक व कोवळे असते, बिया पूर्ण कठीण झालेल्या नसतात.

फळ फार मोठे झाले तर चव कडवी होऊ शकते.

फळाचे कवच अजिबात कोरडे किंवा पिवळसर होऊ नये.

तोडणी वेळ:

फुल येण्यापासून साधारण 10–15 दिवस

नंतर फळ सतत तयार होत राहते, त्यामुळे 2–3 दिवसांनी नियमित तोडणी करावी.

धन्यवाद

Grow with Purpose

www.growmizepvtltd.co.in

@growmize Private Limited